

Salems
kommun

Dnr SN/2023:88
2023-04-03

Funktionshinderplan

2023-2028

Socialförvaltningen
Richard Damberg

Lättläst sammanfattning	4
Inledning	4
FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	6
Barnkonventionen	6
Funktionshinderplanen utgår från de mänskliga rättigheterna	6
Socialförvaltningens insatser - några viktiga aspekter	6
IBIC - individens behov i centrum	6
Genomförandeplanen	6
Tidiga insatser	7
Brukarnas uppfattning	7
Funktionshinder och våld i nära relationer	8
Mål för funktionshinderområdet	9
Mål: hembesök	9
Mål: lärande och hög kvalitet	10
Mål: uppdrag och genomförandeplaner	11
Mål: arbete mot våld i nära relationer	11
Mål: kommunikation vid större förändringar	12
Prognos över boendebehov	13
Nuläge	13
Befolkningsutveckling	13
Behov	14
Övriga förutsättningar	16
Prognos	16
Slutsats:	16
Insatser och stöd: Vilka tjänster erbjuder Salems kommun?	17
Organisation	17
Rådgivning och annat personligt stöd	17
Personlig assistans	17
Ledsagarservice	17
Kontaktperson	17
Avlösarservice i hemmet	17
Korttidsvistelse	17
Bostad med särskild service	18
Daglig verksamhet	18
Sysselsättning och träfflokal	18
Boendestöd	19
Turbunden resa	19
Personligt ombud	19
Anhörigkonsulent	20
Kommunala rådet för funktionshinderfrågor	20
Bilaga 1 - lagstiftning i sammandrag	21
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)	21

Personkrets:	21
Socialtjänstlagen (SoL)	22
Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)	22
Samordnad individuell plan (SIP)	22
Diskrimineringslagen	22
Anhöriglagstiftning	22

Lättläst sammanfattning

Alla som har en funktionsnedsättning ska få hjälp att klara sig själva. Alla ska kunna få tycka till och påverka hjälpen. Det ska finnas en plan för hur hjälpen ska fungera.

Socialförvaltningen har bestämt att arbeta extra mycket:

- mot våld.
- för bättre planering.
- för att berätta om förändringar tidigt.
- för att hälsa på alla klienter hemma.
- för att bättre lära sig av när det blir fel.

Inledning

Socialtjänstens insatser till personer med funktionsnedsättning ska precis som all annan verksamhet inom socialtjänsten bygga på respekt för människors integritet och självbestämmanderätt¹.

Verksamhet enligt lagen² om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som lagen omfattar. Målet är att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra. Enligt socialtjänstlagen³ ska socialnämnden verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Funktionshinder definieras som den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Det kan vara svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, sociala relationer, fritids- och kulturaktiviteter, utbildning samt demokratiska processer. Främst handlar det om bristande tillgänglighet och anpassning av omgivningen.

Funktionsnedsättning definieras som nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan vara medfödd, uppstå på grund av sjukdom och kan vara bestående eller tillfällig.

Funktionshinderplanen syftar till:

- att ge en översikt över funktionshinderområdet i Salems kommun.
- att bidra till god samverkan.
- att beskriva strategiska mål inom området.
- att visa behovet av platser för boende under de kommande fem åren.

¹ Socialstyrelsen: Delaktighet och inflytande i arbetet med genomförandeplaner

² (1993:387)

³ 5 kap. 7 §

Målgrupp för funktionshinderplanen är primärt:

- medborgare
- politiker
- medarbetare
- ledning på socialförvaltningen

Förutom olika delar av socialförvaltningen har Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (KRF) och kommunens lokalstrateg bjudits in att delta i arbetet med att uppdatera planen.

Övergripande principer och kvalitet

Utgångspunkten för planen är principen om mänskliga rättigheter, alla människors lika värde och lika rätt.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva ett självständigt liv och delta i samhället på lika villkor som alla andra. Tillgänglighet är en allmän princip i konventionen, både gällande fysisk miljö samt information och kommunikation. Konventionen bygger på att funktionshinder går att förebygga och ta bort genom att förändra miljö och omgivning. Människor med funktionsnedsättning ska kunna delta helt och fullt i samhället.

Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 började FN:s barnkonvention gälla som svensk lag. Det innebär att Barnkonventionen har fått en högre rättslig status. Barnkonventionen är tänkt att vara det yttersta skydds nätet för barns rättigheter. Konventionen lyfter att *barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barnet* och att barn har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet. Barnkonventionen innehåller även särskilda delar om barn med funktionsnedsättning, till exempel att barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning bör ha ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som gör det möjligt för barnet att vara aktiv i samhällslivet.

Funktionshinderplanen utgår från de mänskliga rättigheterna

Mänskliga rättigheter är grundläggande för en rättvis och inkluderande samhällelig utveckling. Utgångspunkten för planen är därför att främja den principen, vilket innebär att alla människor ska ha full delaktighet och inflytande i samhället och ha möjlighet att påverka sin situation. Detta inkluderar också att få hjälp i det dagliga livet när det behövs. För att uppnå detta måste vi ta hänsyn till relevant lagstiftning och säkerställa att alla människor respekteras och ges möjlighet att delta fullt ut i samhället.

Socialförvaltningens insatser - några viktiga aspekter

IBIC - individens behov i centrum

Socialförvaltningens insatser ska säkerställa full delaktighet och inflytande för individer, inklusive att få hjälp i det dagliga livet när det behövs. Genom att följa upp insatserna inom ramen för IBIC (Individens Behov I Centrum) kan vi säkerställa att individen ges möjlighet att påverka sin situation och att deras behov står i centrum för insatserna. IBIC är en metod för att planera och följa upp socialtjänstinsatser. Metoden innebär att individen själv är aktivt delaktig i planeringen och får stort inflytande över vilka insatser som anses behövas för att uppnå sina mål. IBIC baseras på en helhetssyn där det fokuseras på individens behov och önskemål i relation till deras sociala sammanhang och livssituation. Målet är att ge individen de bästa förutsättningarna för en god livskvalitet.

Genomförandeplanen⁴

Genomförandeplanen är en plan som beskriver hur ett beslut om en insats från socialtjänsten ska kunna genomföras i praktiken. Uppföljningen av planen är avgörande för att säkerställa att kundens/brukarens mål och behov uppfylls och att alla insatser görs med respekt för relevant

⁴ Socialstyrelsen: Delaktighet och inflytande i arbetet med genomförandeplaner

lagstiftning och principerna om mänskliga rättigheter. En genomförandeplan bygger på att det finns ett beslut om en insats enligt SoL eller LSS att utgå ifrån. Den som ska utföra insatsen behöver därför få tillräckligt med uppgifter från Myndighetsenheten för att kunna genomföra sitt uppdrag. Samtidigt växer kunskapen om individen under boendetiden och kunskapen ska påverka genomförandeplanen. I Salems kommun ingår det i uppföljningen att handläggaren går igenom genomförandeplanen och stämmer av hur det går med insatsen.

Tidiga insatser

Förvaltningens målsättning är att sätta in tidiga insatser för barn med funktionsnedsättningar. Det möjliggör delaktighet i samhället på lika villkor. Det ökar självständigheten för brukaren och kan också i bästa fall möjliggöra självförsörjning. Tidiga insatser gör att barn inte hamnar i hemmasittande och det minskar också påverkan för anhöriga.

Brukarnas uppfattning⁵

I landet som helhet känner sig omkring 70–85 procent av brukarna trygga med personalen. Andelen är högst inom daglig verksamhet enligt LSS (73 procent) och lägst inom särskilt boende (61 procent). I Salems kommun har upplevelsen av tryggheten med personalen varierat i undersökningar. Den sista publicerade undersökningen 2021 visar att tryggheten med personalen ligger strax under snittet i landet; 71 procent av brukarna känner sig trygga. På frågan om brukaren får bestämma om saker som är viktiga hemma (serviceboende) är resultatet något bättre än i landet; 86 procent anser sig få bestämma mot 82 procent för landet som helhet.

Ett projekt har inletts på socialförvaltningen för att intervjua brukare och stötta enheternas utvecklings- och kvalitetsarbete genom tjänstedesignsmetodiken. Utgångspunkten är brukarnas egna berättelser som sammanställs och utgör underlaget för respektive verksamhets fortsatta utvecklingsarbete.

⁵ Kolada

Funktionshinder och våld i nära relationer⁶

Funktionsnedsatta är särskilt utsatta för våld i nära relation. Att leva med en eller flera funktionsnedsättningar innebär för många ett särskilt beroende av andra människor liksom sårbarhet i många situationer. I vissa fall är beroendet mycket stort. Det särskilda beroendet av andra kan ses som en förklaring till en högre risk för kvinnor med funktionsnedsättning att utsättas för upprepat våld än för kvinnor generellt. Kunskapsunderlaget kring förekomsten av våld mot kvinnor med funktionsnedsättning är dock begränsat. I omfångsstudien Slagen dam⁷ fanns möjligheter för kvinnorna som besvarade enkäten att ange om det hade ett funktionsnedsättning/handikapp eller långvarigt hälsoproblem som påverkade deras vardag. Dessa kvinnors svar finns särredovisade och där uppgav 50 procent av kvinnorna med funktionsnedsättning att de hade erfarenhet av våld från en man efter 15 års ålder, alltså en något högre rapporterad erfarenhet av våld jämfört med kvinnor generellt (där motsvarande siffra var 46 procent). En ny undersökning från Myndigheten för delaktighet⁸ visar att det är dubbelt så stor risk att bli utsatt för psykiskt eller fysiskt våld i gruppen som har en funktionsvariation.

Funktionsnedsattas sårbarhetsfaktorer⁹ är bland andra:

- Okunnighet om rättigheter
- Socialt och ekonomiskt beroende av närstående eller av samhället
- Konflikt mellan närståendes och andras förväntningar
- Isolering och ensamhet
- Beroende av andra för att klara vardagslivet
- Starkt beroende av våldsutövaren.

Andra studier om brottsutsatthet hos kvinnor och män med funktionsnedsättning tyder på att tre grupper är särskilt utsatta och sårbara:

- Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (autism, ADHD)
- Psykiska funktionsnedsättningar (tvångssyndrom, psykos, depression, bipolär sjukdom)
- Utvecklingsstörning

⁶ Avsnittet bygger på en rutin skriven av Tove Bäverwall, Myndighetsenheten

⁷ Brottsoffermyndigheten <https://www.brottsoffermyndigheten.se/media/seyalp3a/slagen-dam.pdf>

⁸ Föreläsning 2023-03, ej publicerad

⁹ Socialstyrelsen - kunskapsguiden: <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/vald-i-nara-relationer/sarskild-utsatthet/>

Mål för funktionshinderområdet

För att ytterligare förbättra kvaliteten har ett antal strategiska målområden identifierats för att läggas till redan befintliga mål satta av socialnämnden och komplettera det befintliga kvalitetsarbetet¹⁰ inom ramen för kvalitetsledningssystemet. Ett arbete kommer att ske för att specificera, implementera och följa upp målen och göra dem konkreta, mätbara och kända i verksamheten. Ansvaret för målutveckling, implementering och resultatuppföljning ägs av respektive verksamhetschef med stöd av planerings- och utvecklingsenheten.

Myndighet	Utförare	Gemensamt
Hembesök		
		Lärande och hög kvalitet
	Uppdrag och genomförandeplaner	
Våld i nära relationer		
		Kommunikation vid större förändringar

Tabell 1: översikt över mål och organisation

¹⁰ Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete Handbok för tillämpningen av föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Mål: hembesök

Ansvarig: Myndighet

Mål: att mäta och analysera antalet hembesök varje brukare får under ett år.

Syfte: kvalitetshöjande insats

Det finns flera fördelar med att göra hembesök som en del av myndighetsutövningen inom socialtjänsten:

1. Bättre möjlighet att bedöma individens behov: Genom att besöka individen i sitt eget hem kan socialtjänsten få en bättre uppfattning om personens livssituation och behov. Detta kan leda till mer träffsäkra insatser och relevant hjälp åt individen.
2. Stärkt relation mellan socialtjänsten och individen: Hembesök kan bidra till att skapa en mer personlig och förtroendefull relation mellan socialtjänsten och individen. Detta kan i sin tur göra det lättare för individen att ta emot hjälp och stöd.
3. Möjlighet att samarbeta med andra aktörer: Vid hembesök kan socialtjänsten även samarbeta med andra aktörer som vårdpersonal, lärare eller andra yrkesgrupper som har kontakt med individen. Detta kan leda till bättre samordning av insatserna och en mer helhetsorienterad hjälp åt individen.
4. Mer rättvisa beslut: Genom att göra hembesök kan socialtjänsten få en mer nyanserad bild av individens livssituation och behov, vilket kan leda till mer rättvisa beslut och insatser. Det kan också bidra till att minska risken för diskriminering och ojämlikhet i myndighetsutövningen.

Det finns en risk att brukare drar sig från att släppa in socialtjänsten i sitt hem. Det kan ske av skam; brukaren vill inte visa sitt hem för socialsekreteraren. Men ibland behövs inte täta hembesök när klienten är välkänd och det sker få eller mindre förändringar. Genom att mäta och analysera antalet hembesök, ta fram checklistor och en stående punkt på APT-möten samt uppföljning, får vi en bättre bild av arbetet och om antalet hembesök är optimalt. Det i sin tur ger förutsättningar för högre kvalitet.

Mål: lärande och hög kvalitet

Ansvarig: Myndighetsenheten och utförare

Mål: att öka antalet gemensamt hanterade avvikelser

Syfte: lärande och kvalitetsförbättring

Socialförvaltningen är en stor organisation med ibland komplexa ärenden. Det krävs ofta samverkan, kommunikation och lärande för att uppnå kvalitet. En faktor som är viktig för att uppnå lärande och rättssäkra processer är gemensam hantering/involvering av de avvikelser som berör flera enheter. Ibland sker inte samverkan i tillräcklig grad och det påverkar kvaliteten. Genom att lära av avvikelser och ständigt förbättra verksamheten uppnås kvalitet och hög effektivitet¹¹: vad gick fel, varför gick det fel och vad kan göras annorlunda i framtiden för att undvika liknande händelser.

¹¹ Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete Handbok för tillämpningen av föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Mål: uppdrag och genomförandeplaner

Ansvarig: Myndighet och Utförare

Mål: kvalitetskriterier för utredningar, uppdrag och genomförandeplaner ska ses över. Stickprov av uppdrag och genomförandeplaner ska granskas för att se hur uppföljningen av dessa fungerar.

Syfte: att individen ska uppnå full delaktighet i samhällslivet

Inom funktionsområdet ska alla insatser syfta till att ge brukaren goda livsvillkor. Där personen inte själv klarar av sin vardag ska socialförvaltningen bistå med de delar personen inte klarar själv. Utredningar, uppdrag och genomförandeplaner ska hänga ihop och vara av god kvalitet. De ska formulera relevanta mål utifrån individens situation och leda till aktiviteter som leder mot dessa mål. Det här arbetet bör följas upp och kvaliteten säkerställas genom hela processen som involverar både utförare och beställare. Detta arbete kan ske inom ramen för egenkontrollerna och med fördel granskas kollegialt.

Mål: arbete mot våld i nära relationer

Ansvarig: Myndighet

Mål: öka samverkan, stärka det förebyggande arbetet, strukturen och ledningen.

Syfte: säkerställande av kvalitet

Ökad kunskap hos personal är viktigt i det förebyggande arbetet. Det kan omfatta utbildningar om våld i nära relationer och rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Alla som arbetar med klienter ska ställa frågor om våld. Ovanliga händelser och avvikelser ska tas upp i arbetsgruppen för lärande. Förvaltningen ska också säkerställa att våldsområdet finns med i utredningsprocessen. Ledningen har ett ansvar för att säkerställa att metodutveckling sker och att samsyn vidmakthålls och att samverkan med andra enheter utvecklas.

Mål: kommunikation vid större förändringar

Ansvarig: Myndighet och utförare

Mål: alla brukare ska få tid att förbereda sig på stora förändringar.

Syfte: ökad kvalitet i kommunikationen ger trygghet

Det är viktigt att brukare får tid att förbereda sig på förändringar i insatser. I de fall de är stora ska alla parter involveras. Med stora förändringar menar vi:

- nya insatser
- komplicerade fall
- övergångar som kräver förberedelse
- avslut av insatser

Så länge det inte finns ett förlängningsbeslut riskerar brukaren ett avslut. En utredning ska alltid göras inför en förlängning. Det ska Myndighetsenheten planera för i god tid, men ibland tar utredningen tid. Det kan bero på att en brukare dröjer innan hen ansöker om insatsen. Ibland kan en utredning dröja då processen stannar upp i väntan på ett läkarintyg eller ett ADL (Aktiviteter i Dagliga Livet) -intyg. Myndighetsenheten gör allt för att ha god framförhållning. Samtidigt kommer kvaliteten och tryggheten att öka om också utförarenheterna har kontroll på slutdatum för brukarna.

Överenskommelse:

Både Myndighetsenheten och utförarenheter ska bevaka avslutsdatum för att säkerställa att en planering görs med god framförhållning (minst en månad).

I de fall detta inte sker ska detta följas upp på ett strukturerat sätt.

Prognos över boendebehov

Prognosen utgår från Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) metodstöd för prognostisering av boenden enligt LSS¹². Prognos och historik visar femårsperioder för rimlig prognossäkerhet.

Metoden är uppbyggd i nedanstående steg:

- Nuläge
- Behov
- Tillgång
- Övriga förutsättningar
- Prognos

Statistik har inhämtats från följande källor:

- Kommunens interna verksamhetssystem, Treserva
- Salems kommuns befolkningsprognos
- Kommun- och landstingsdatabasen, Kolada
- Socialstyrelsens statistik över insatser enligt LSS

Nuläge

I nulägesbeskrivningen nedan visas en historik på de senaste fem åren:

Befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen¹³ de kommande åren visar en ökning med 1 500 invånare den kommande femårsperioden. Antal boende i gruppboende eller serviceboende har historiskt varit 38-40 personer.

2023	2024	2025	2026	2027	2028
17.481	17.613	17.932	18.294	18.634	19.099

tabell 2: prognos över befolkningsutvecklingen i Salems kommun

¹² [Stöd för prognos av boende enligt LSS \(SKR\)](#)

¹³ [WSP befolkningsprognos 2021-2030](#)

2018	2019	2020	2021	2022
18	19	19	18	18

tabell 3: Antalet boende på gruppboende har varit oförändrat under de fem senaste åren.

2018	2019	2020	2021	2022
20	21	21	24	23

tabell 4: Antalet boende på serviceboende (LSS) har ökat något under de senaste fem åren.

Behov

Behovet av boende för målgruppen har historiskt varit cirka 38-40 platser totalt i de två boendeformerna. Det brukar vara en variation på 1-3 platser mellan åren. Andelen boende räknat på 17.000 invånare blir 0,24%. Med en beräknad befolkningsökning på 1 500 personer under prognostiden, ger det en beräknad teoretisk ökning på ungefär tre personer fram till 2028 totalt.

Det är en rimlig ökning sett till antalet elever i gymnasiesärskolan. Där går just nu mellan 1-4 elever i de olika årskullarna som kan behöva ett boende längre fram. Samtidigt bor många barn hemma länge.

Gruppboendeställe	Serviceboendeställe	Korttidsboendeställe	Extern köpta boendeställen
Vilhelmsdalsvägens gruppboendeställe Regi: Salems kommun Antal boendeställen: 5 Belagda boendeställen: 4	Säbytorgvägens serviceboendeställe Regi: Salems kommun Belagda boendeställen: 9	Vattentornets korttidsboendeställe Regi: Salems kommun Antal boendeställen: 4 Beviljade: 9	Gruppboendeställe Regi: Privat Belagda boendeställen: 4+1
Söderby Gärde Regi: Privat (Frösunda) Salems Kommuns lokaler: Antal boendeställen: 10 Belagda boendeställen: 9	Emanuel Birkes serviceboendeställe våning 3 Belagda boendeställen: 8		Frösunda regi: privat antal boendeställen: 10 beviljade: 9
Planerad gruppboendeställe 2028 byggs ett gruppboende i Södra Hallsta med 5-6 boendeställen.	Dånviksvägens serviceboendeställe (Rönninge) Regi: Salems kommun Belagda boendeställen: 6		

Tabell 5: Boendeställen med beläggning (2023-04-13)

Övriga förutsättningar

Salems kommun är liten och antalet brukare är få. Slumpen kan därför göra att behovet kan variera något mellan åren.

Ytterligare förutsättningar, inom kommunen och i omvärlden, kan påverka prognos och planering av LSS-boenden. Prognosen påverkas av ett utflöde, att personer avlider eller flyttar.

Det varierar också individuellt när det är aktuellt med särskilt boende. Det inträffar när ålderdomens behov tar över LSS-behov (vilket måste visas i utredning). Det kan exempelvis vara kognitiv svikt/sjukdom som gör att personen behöver flytta till ett särskilt boende.

Prognos

En sammantagen och rimlig uppskattning är att behovet kommer att öka med omkring tre platser till 44 boendeplatser plus/minus någon eller några personer under prognosperioden.

Det beräknade behovet fördelar sig ungefär som nedan under prognosperioden.

Gruppboende 19 personer +/- 2

Serviceboende 25 personer +/- 2

Slutsats:

Prognosen pekar på en låg ökning av boendebestånd under prognosperioden.

Insatser och stöd: Vilka tjänster erbjuder Salems kommun?

Organisation

I Salems kommun ansvarar socialnämnden för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Myndighetsenheten utreder behov för personer med funktionsnedsättning och fattar beslut om insats enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller bistånd enligt Socialtjänstlagen (SoL). Verksamhetsområde för personer med funktionsnedsättning utför insatserna för de personer som får bifall från Myndighetsenheten. En biståndsbedömd insats ska verkställas inom tre månader.

Rådgivning och annat personligt stöd

Insatsen ges av regionen och inte av kommunen. Den ska garantera ett kvalificerat expertstöd av personal som förutom sin yrkeskunskap har särskild kunskap om hur det är att leva med funktionsnedsättning och uppleva funktionshinder. Stödet kan till exempel ges av kurator, psykolog, sjukgymnast, förskolekonsulent, logoped, arbetsterapeut eller dietist. Råd och stöd ska vara ett komplement till och inte en ersättning för till exempel habilitering, rehabilitering och socialtjänst.

Personlig assistans

Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ska stärka möjligheten att leva ett självständigt och oberoende liv. Tillsammans med brukaren upprättas en genomförandeplan. Alla assistenter har tystnadsplikt. Försäkringskassan tar över bedömningarna från 2026 och det kan eventuellt bli en förändrad beviljningsgrad, men det är lite för tidigt att veta hur utfallet blir.

Ledsagarservice

Ledsagarservice innebär att en person med funktionshinder eller annan svårighet får stöd av en annan person i samhället. Syftet är att möjliggöra delaktighet i samhället och kontakt med andra. Ledsagaren kan följa med dig för att besöka vänner, komma ut på promenad eller göra andra fritidsaktiviteter. Tillsammans med brukaren och en anhörig eller god man utformas en handlingsplan.

Kontaktperson

Kontaktpersonen fungerar som en vän och medmänniska. Hen ska få möjlighet att uppleva nya saker och minska den sociala isoleringen. Tillsammans med brukaren utformas en handlingsplan i vilken det framgår vilka aktiviteter de har bestämt.

Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice ska möjliggöra för anhöriga eller familjehemsföräldrar att få avkoppling och utträta sysslor utanför hemmet. Tillsammans med brukaren planeras utformningen av insatsen och när den ska ske.

Korttidsvistelse

Insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet innebär att en person med funktionsnedsättning tillfälligt vistas utanför sitt eget hem under kortare eller längre tid. Insatsen kan ges till både barn och vuxna. Syftet är att anhöriga ska få avlastning, och att personer med funktionsnedsättning ska få rekreation och miljöombyte. Gästerna har tillgång till ett eget rum, gemensamt vardagsrum, kök och

personal dygnet runt. En särskild stödperson finns bland personalen och tillsammans upprättas en genomförandeplan avseende vistelsen på korttidshemmet.

Bostad med särskild service

Bostad med särskild service består av gruppboende och serviceboende. I insatsen bostad med särskild service ingår förutom omvårdnad även fritids- och kulturaktiviteter. Gruppboende är ett bostadsalternativ för personer med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. Gruppboendet består av ett mindre antal lägenheter som är samlade kring gemensamma utrymmen. En serviceboende är ett mellanting mellan ett helt självständigt boende och ett boende i gruppboende. En serviceboende består av ett antal lägenheter med tillgång till gemensam service, gemensamhetsutrymmen för de som har ett visst omvårdnadsbehov och behov av struktur i hemmet samt stöd vid behov av personal dygnet runt. Bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen är en rättighet för en enskild person som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Biståndet ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. Insatserna erhålls efter en individuell behovsbedömning.

Daglig verksamhet

Syftet med daglig verksamhet är att erbjuda en meningsfull daglig sysselsättning och social gemenskap efter individens behov och förutsättningar. Arbetstagaren planerar sina arbetsuppgifter tillsammans med verksamhetens personal. Arbetsuppgifterna och innehållet varierar i de olika arbetslagen och anpassas utifrån arbetstagarens förmågor, förutsättningar och behov. Samtliga arbetslag arbetar med kognitivt och kommunikativt stöd.

Inom daglig verksamhet finns bland annat köksverksamhet, sinnesstimulerande verksamhet, utomhusaktiviteter, trädgårdsarbete, städning, sortering, logistik, butik och social samvaro. I arbetslagen bedrivs tillverkning med olika svårighetsgrad. Några exempel är träarbeten, smyckestillverkning, sömnad av kläder och korttillverkning. Det som tillverkas säljs i den butik som verksamheten driver. Flera av arbetslagen utför uppdrag gentemot övrig verksamhet, både inom verksamhetens arbetslag och inom funktionsnedsättningsområdet, men också gentemot andra förvaltningar.

Sysselsättning och träfflokal

På Gläntans sysselsättning kan du delta i olika aktiviteter som bland annat ger bättre social förmåga och ökad möjlighet att få jobb eller börja studera. Numera krävs inte beslut från Myndighetsenheten. Inom socialpsykiatri genomförs olika aktiviteter som bland annat ger bättre social förmåga och ökar möjligheterna att få jobb, börja studera eller bara bryta isolering. Aktiviteterna sker både i grupp och enskilt. Exempel på aktiviteter är målar-, hantverks- eller trädgårdsgrupper.

Syftet är att deltagarna ska få:

- En bättre struktur på vardagen.
- Förbättrad social förmåga.
- Ökad självständighet.
- Bryta sin isolering.
- Att få en känsla av sammanhang.
- Möjlighet att gå vidare till arbete, praktik eller studera.

Boendestöd

Boendestöd är ett praktiskt, pedagogiskt och socialt stöd som syftar till att stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv. Insatsen kan ges både i och utanför hemmet, där individen deltar aktivt efter egen förmåga. Boendestöd är en biståndsbedömd insats¹⁴. Målet med insatsen boendestöd är att den enskilde får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Målet är också att stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv. Boendestöd innebär att en boendestödare hjälper individen med de vardagsaktiviteter som personen själv har svårt att komma igång med och klara på egen hand. Genom ett personligt utformat stöd ges du möjligheten att få till en struktur i vardagen som kan stärka förmågan att klara dig på egen hand och därigenom på sikt uppnå självständighet i vardagen. Boendestöd är en tränande insats och oftast tidsbegränsad.

Du kan till exempel få stöd med:

- veckoplanering.
- att komma igång med hushållssysslor.
- att ha kontakt med vården och myndigheter.

Turbunden resa

Insatsen beviljas till personer med funktionsnedsättning för resor till och från verksamheter beviljade av kommunen, som dagverksamhet och korttidsboende. Insatsen beviljas då den enskilde inte kan tillgodose behovet genom exempelvis allmänna kommunikationer eller färdtjänst.

Personligt ombud

Personligt ombud¹⁵ är en frivillig och kostnadsfri insats som erbjuds personer som har psykiska funktionsnedsättningar och är 18 år eller äldre. Funktionsnedsättningarna ska medföra betydande och väsentliga svårigheter i vardagen samt även medföra omfattande behov av vård, stöd och service.

Personligt ombud är en fristående verksamhet som endast arbetar på den enskildes uppdrag. Ombudet har tystnadsplikt, även gentemot vårdgivare och myndigheter.

Verksamheten skall syfta till att ge den enskilde bättre möjligheter att påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället. Hen ska få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service utifrån sina egna önskemål och behov.

Här är några exempel på när ett personligt ombud kan hjälpa till:

- Vid kontakter med myndigheter
- Vid kontakter med vårdgivare
- Vid överklaganden
- Vid behov av att få insatser från olika vårdgivare och myndigheter samordnade.
- Vid ekonomiska problem
- Vid problem gällande bostad

Det går bra att kontakta kommunens personliga ombud för mer information eller för att boka in en tid för personligt möte.

¹⁴ 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen

¹⁵ Förordning SFS 2013:522

Anhörigkonsulent

Salems kommun har en anhörigkonsulent som ansvarar för det strategiska och specifika arbetet kring anhörigstöd. Det strategiska arbetet innebär att samverka med verksamheter och andra aktörer för ett varaktigt anhörigperspektiv samt omvärldsbevaka frågor kring anhörigstöd och aktuella utvecklingsområden. Det specifika anhörigstödet innebär att erbjuda anhöriga ett flexibelt och individuellt anpassat anhörigstöd. Det arbete som utförs av anhörigkonsulenten är ett komplement och en specialiserad resurs till det generella anhörigstödet som ska finnas i alla verksamheter.

All kontakt med anhörigkonsulenten är kostnadsfri och sker utan dokumentation samt under sekretess. Anhörigkonsulenten har i uppdrag att erbjuda stöd till anhöriga från 18 år och uppåt som stödjer en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller har funktionsnedsättning.

Arbetet med anhörigstöd ska följas upp och utvärderas årligen, för att säkerställa ett sammanhållet stöd samt att anhörigstödet lever upp till riktlinjerna och lagen.

Kommunala rådet för funktionshinderfrågor

Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (KRF) är ett rådgivande organ samt en remissinstans i övergripande frågor som berör situationen för personer med funktionsnedsättning i Salems kommun. Rådet sammanträder fyra gånger per år.

Bilaga 1 - lagstiftning i sammandrag

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Bestämmelserna i LSS bygger på rättigheterna i FN:s konventioner. Verksamheter som arbetar med LSS-insatser ska se till att insatserna följer de grundläggande principerna:

- självbestämmande
- inflytande
- tillgänglighet
- delaktighet
- kontinuitet
- helhetssyn

Många av insatserna inom funktionshinderomsorgens verksamheter är LSS-insatser. För att få insatser enligt LSS ska den som begär insatser omfattas av lagens personkrets och ha behov av den sökta insatsen. Det är biståndshandläggare på myndighetsavdelningen som utreder och beslutar om insatserna.

Syftet med LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Personerna ska kunna få stöd i det dagliga livet och även få vara delaktiga och ha inflytande över hur stödet utformas. Målet är att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra.

Personkrets:

LSS omfattar tre grupper som kallas lagens personkrets. Grupperna består av personer med:

1. Utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. Betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder eller hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
3. Andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande

(Det heter "stödinsatser" när målgruppen är under 65. Över 65 år heter det "hjälpinsatser".)

LSS innehåller följande tio olika insatser:

1. Rådgivning och annat personligt stöd
2. Personlig assistans
3. Ledsagarservice
4. Kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. Korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom
9. Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad
10. Daglig verksamhet (gäller endast personkrets 1 och 2)

Socialtjänstlagen (SoL)

Inom verksamheten för personer med funktionsnedsättning ges också stöd enligt socialtjänstlagen, SoL. Enligt socialtjänstlagen ska kommunen verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. De vanligaste insatserna enligt socialtjänstlagen som beviljas personer med funktionsnedsättning över 65 år är boendestöd, hemtjänst i ordinärt boende och trygghetslarm.

I lagen står att kommunen har det yttersta ansvaret för alla som vistas i kommunen. Lagen har särskilda bestämmelser för människor med funktionsnedsättning som har rätt till extra stöd och hjälp.

Kommunen ska:

- Verka för att de som har stora svårigheter på grund av sin funktionsnedsättning får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.
- Ge möjlighet till meningsfull sysselsättning och boende utifrån behov.
- Informera om socialtjänstens insatser och söka upp dem som kan behöva hjälp och stöd.
- Erbjudas stöd till anhöriga som stödjer en närstående med en funktionsnedsättning.

Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)

Kommunen har ansvar för hälso- och sjukvård, upp till sjuksköterskenivå, för personer med beslut om särskilt boende, bostad med särskild service och under vistelsetiden på dagverksamhet enligt SoL och daglig verksamhet enligt LSS. Vården ska bedrivas så att den uppfyller krav på god vård enligt hälso- och sjukvårdslagen. Verksamhetschef och medicinskt ansvarig sjuksköterska ansvarar för att vården bedrivs på ett säkert sätt.

Samordnad individuell plan (SIP)

Sedan 2010 finns i lagstiftningen, SoL och HSL, bestämmelser om att kommun och region ska upprätta en Samordnad individuell plan, SIP, tillsammans med brukare om insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver samordnas. SIP är ett samverkansverktyg för att säkerställa att den enskilde får sina behov tillgodosedda när flera vårdgivare/aktörer ansvarar för insatser. Vuxna och barn som har behov av insatser enligt både SoL och HSL och som har behov av samordning ska erbjudas en Samordnad individuell plan.

Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering som har samband med funktionsnedsättning. Lagen gäller inom arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, varor, tjänster och flera andra samhällsområden. Bristande tillgänglighet kan vara diskriminering när en verksamhet inte genomför skäliga åtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska kunna få tillgång till eller delta i verksamheten. Vad som är skäligt bedöms bland annat utifrån andra lagar för tillgänglighet och den enskilda situationen. Lagen syftar till att bidra till att öka tillgängligheten i samhället så att människor med funktionsnedsättning kan delta på likvärdiga villkor.

Anhöriglagstiftning

Från den 1 juli 2009 har kommunen en skyldighet enligt socialtjänstlagen att erbjuda stöd för att underlätta för anhöriga som vårdar någon som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående med funktionsnedsättning. Det är viktigt att familjen eller andra betydande personer för

brukaren synliggörs och involveras i stödet och omsorgen. Verksamheterna behöver vara lyhörda för anhörigas behov. Stöd till anhöriga kan vara direkt, indirekt eller i form av generella serviceinsatser. Med direkt stöd menas insatser som den anhörige har rätt att söka för egen del. Det kan till exempel vara utbildning om funktionsnedsättning, praktisk hjälp i hemmet, föräldrastöd, stödsamtal eller samordning av insatser. Indirekta anhörigstöd är de insatser som ges till brukaren för att underlätta för den anhöriga. Insatserna har ett dubbelriktat syfte, brukaren ska få sina behov tillgodosedda och insatsen ska underlätta för anhöriga. Generella serviceinsatser riktade till anhöriga kan exempelvis vara rådgivning enskilt eller i grupp, information om till exempel en funktionsnedsättning, sjukdom eller hjälpmedel och stödjande samtal.

Bilaga 2: Målspecifikation

Mål	Mätvärde	Enhet	Ansvarig	När	Hur	Kommunikation	Uppföljning